

150807-4

Abychom mohli smysluplně hovořit (a myslit) o „svobodě“ musíme předpokládat dvojí: jednak musíme připustit, že daná situace (a ta je přece v pohybu, děje se) nemá jenom jedno jediné možné vyústění, ale za druhé že do toho jejího dění může něco či někdo zasáhnout a tak je třeba jen trochu, ale někdy i víc než trochu ovlivnit. Filosoficky to znamená odmítnutí pankauzality (tj. všeobecné kauzality), jednak připuštění zdroje takových aktivních zásahů, který sám nemůže být pouhým následkem čehokoli předcházejícího. Tento zdroj pojmenujeme jako „subjekt“. Sám tento subjekt (jako celek) nemůžeme ovšem zahrnout mezi předměty (objekty), které jsou v situaci dány, ale na druhé straně musíme připustit jeho skutečnost, tj. jeho „existenci“ mezi jinými skutečnostmi, ať už danými jako předmětné, anebo jinými subjekty, které krom své předmětné stránky mají ještě také stránku nepředmětnou (mají své „nitro“ jako zdroj akcí).

(150807-4)